

DEN HAAG - Door de Tweede Wereldoorlog en de daaropvolgende Koude Oorlog hebben de legers in het Westen zich vooral op het voeren van een conflict tussen machtsblokken toegelegd. De strijd op kleine schaal tegen een ander soort tegenstander is pas na 11 september 2001 weer actueel geworden. Frappant, want voor 1939 was het Britse leger grotendeels in guerrillaoorlogen verwickeld. Aldus professor Ian Beckett van de Universiteit van Northampton tijdens het symposium 'Counter Insurgency: Historical roots and relevance' dat op 15 november in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag werd gehouden.

SYMPOSIUM OVER CONTRATERRORISME LEGT VINGER OP ZERE PLEK

Counter-insurgency schiet (nog) te kort

TEKST: BERT VAN ELK

In de negentiende en twintigste eeuw was het Verenigd Koninkrijk alles bij elkaar bij enige honderden 'small wars' ergens ter wereld betrokken. Het winnen van de 'hearts and minds' van de autochtone bevolking, zoals nu in zwang is, stond daarbij absoluut niet voorop. Zeker in de negentiende en het begin van de twintigste eeuw vormde het afslachten van de plaatselijke bewoners en het platbranden van de dorpen dé manier om de tegenstander eronder te krijgen en te houden. Langzaam maar zeker echter veranderden de inzichten. De Britse generaal-majoor Sir Charles W. Gwynn formuleerde in de jaren dertig vier principes waaraan *counter insurgency* (COIN - het bestrijden van irreguliere troepen) moest voldoen, wilde die succes hebben. Het gezag moest uitgaan van de civiele autoriteiten, er diende minimaal geweld te worden toegepast, er moesten voldoende financiën zijn en civiele en militaire autoriteiten dienden nauw samen te werken. In de Tweede Wereldoorlog deed het Britse leger veel ervaring op met guerrillaoorlogvoering. Die kennis gebruikte het bij naoorlogse conflicten, zoals Maleisië in 1948.

Sir Robert Grainger Ker Thompson noemt in zijn studie uit 1966 vijf principes voor succes bij COIN, mede gebaseerd op de ervaringen in Maleisië. Zo moet er een civiele regering zijn, militairen moeten binnen de wet functioneren, er dient een overall plan te zijn, het primaat ligt bij de politiek en de regering moet gebied hebben waarin zij de baas is, met een goed werkend politieapparaat. Volgens Beckett zijn deze vijf principes een handleiding, maar geen blauwdruk voor succes. In Irak, zei hij, is er geen sprake van een echte guerrilla en spelen er verschillende zaken tegelijkertijd. De strijd in Afghanistan echter lijkt wel meer op een guerrilla. Daar moeten de Britse troepen de hevigste gevechten leveren

Boven: ...Irak zou van korte duur zijn... Britse fuseliers in 2003 met hun Milan antitankwapen in actie bij Basra. Foto: Crown copy-right

Links: ...de strijd op kleine schaal tegen een ander soort tegenstander is pas na 11 september 2001 weer actueel geworden... De puinhopen van het WTC.

Links: ...de strijd in Afghanistan lijkt meer op een guerrilla... Een Canadees Light Armoured Vehicle bij de vooruitgeschoven basis Spin Boldak. Foto: Kevin Paul, Canadian Army

Onder: Ook met psy-ops, al dan niet via de ether, wordt getracht de tegenstander te beïnvloeden. Foto: Aaron Anarov, U.S. Navy

sinds de Korea-oorlog. Beide situaties hebben volgens hem met elkaar gemeen dat er te weinig militairen zijn gestuurd met te weinig materieel. Hij hamerde erop dat terughoudendheid noodzakelijk is. "Met grof geweld win je de harten van de mensen niet. Dat is niet simpel, maar COIN is nooit simpel."

ATJEH

Dat een guerrilla lang kan duren, concludeerde ook dr. Jaap de Moor van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) aan de hand van de Atjeh-oorlogen in Nederlands-In-

dië. Dr. Christiaan Snouck Hurgronje, de adviseur van generaal Joannes van Heutsz, schatte destijds in dat er twee jaar nodig zou zijn om dit gebied te pacificeren. Maar uiteindelijk duurde het veel langer en ook het geweldsniveau was veel hoger dan voorzien.

Wat het heden betreft, stelde dr. Thijs Brocades Zaalberg van het NIMH, dat de zogenoemde *Dutch approach*, die de Nederlandse eenheden in Afghanistan zouden hanteren, niet bestaat. In Den Haag werken alle betrokkenen weliswaar samen, maar in Afghanistan is de juiste mix

van burgers, politie en militairen nodig om succes te hebben, bij lange na niet bereikt: Nederland heeft er 1500 militairen en slechts zes burgerfunctionarissen. "We doen het niet beter dan anderen", zei Zaalberg. Dat ontlokte aan generaal-majoor Ton van Loon de opmerking dat veel Nederlandse militairen taken uitvoeren, die eigenlijk door burgerambtenaren moeten worden gedaan. "Simpelweg omdat ze zich kunnen verdedigen. Burgers niet. Het alternatief is dat we burgerambtenaren leren zichzelf te verdedigen."

Van Loon noemde het opmerkelijk dat er zo weinig politiemensen uit Europa naar Afghanistan gaan, terwijl zij een belangrijke schakel vormen in de opbouw van het land. "Slechts 170 man, van wie er vijftig voor de staf zijn."

NAVO-DOCTRINE

Dr. Conrad Crane van het US Military History Institute werkt momenteel met veertien collega's aan de nieuwe COIN-doctrine van het Amerikaanse leger en de mariniers, die binnenkort verschijnt. COIN draait wat hem betreft om de aandachtsvelden stabiliteit, aanval en verdediging. Drie stadia zonder duidelijke grenzen, die langzaam in elkaar overgaan. Hij vindt het moeilijk om één doctrine te schrijven voor Irak. Het land is in diverse zones verdeeld en de vs voeren

in elke sector een andere oorlog. "Soms meer aanvallend, soms meer stabiel", aldus Crane in zijn lezing.

In het nieuwe handboek wordt het hoofdstuk over inlichtingen geschreven door een cultureel antropoloog. "Uit de cultuur van een volk valt veel meer informatie te krijgen, dan zo op het eerste gezicht gedacht." Naast een hoofdstuk over het ontwerpen van operaties, is er ook een opgenomen over het uitvoeren ervan, inclusief *psy-ops**. "Maar wat deze week werkt, kan volgende week niet meer werken, want de vijand leert ook."

David Hazel van het Britse ministerie van Defensie ten slotte somde een aantal redenen op, waarom de Britse strijdkrachten niet goed waren voorbereid op de missies in Irak en Afghanistan. Zo waren de lessen uit het verleden vergeten en werd de missie in Afghanistan daarnaast als een *peace support operation* om Kabul te beschermen gezien. Bovendien zou Irak van korte duur zijn, waarbij de Britse eenheden begin 2004 alweer de aftocht zouden blazen.

Volgens Hazel werkt het Verenigd Koninkrijk nu samen met de Amerikanen aan een nieuwe COIN-doctrine. Daarin worden vijf belangrijke punten voor succes genoemd. Om te beginnen dient er bij een voorgenomen COIN-operatie altijd een duidelijk doel of *concept of operations* te zijn. Punt twee moeten de troepen verzekerd zijn van de steun van de bevolking. In de derde plaats dienen militairen en civiele autoriteiten gecoördineerd samen te werken. Ten vierde moet er sprake zijn van effectieve communicatie met de bevolking. Tot slot is het verkrijgen van de juiste inlichtingen van vitaal belang. Wat Hazel betreft is de volgende stap dat er een COIN-doctrine komt voor de hele NAVO of dat er op zijn minst begrip ontstaat voor elkaars doctrine. ●

*Het met psychologische middelen beïnvloeden van de tegenstander.

